

Rapport presenterad vid kompetenscentrets och klinikers utvecklingsdag 30.5.2002
Johanna Björkenheim, kliniklärare, Helsingfors universitet/Socialt arbete

SOCIALARBETARES KUNSKAPSBEHOV OCH FÖRVÄNTNINGAR PÅ DET NYA KOMPETENSCENTRET OCH DESS KLINIK

1 Inledning

En av de viktigaste uppgifterna för det nya finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området är enligt verksamhetsplanen för år 2002 att främja interaktionen mellan forskning, utbildning och praktik inom det sociala området och på så sätt höja kunskapsnivån och kompetensen i kommunerna (Pihlajamäki m.fl. 2002, 1). I kompetenscentret ingår bl.a. en s.k. klinik, som fysiskt är belägen i Helsingfors vid en av socialbyråerna (den som ansvarar för att ge social service på svenska). En av klinikers kärnfunktioner är att integrera undervisning och yrkespraxis så att klientarbete vid kliniken utgör en del av undervisningen i socialt arbete på universitetsnivå. Forskning ska kopplas till undervisning i socialt arbete samt till utvärdering och utveckling av arbetsmetoder och yrkespraxis inom det sociala området. I verksamhetsplanen sägs det vidare att anställda inom den sociala sektorn får nya möjligheter att utveckla sin yrkeskunskap och att yrkeskompetensen hos svenskspråkig personal därmed förbättras. (A.a., 11)

För att ta reda på intresset och kunskapsbehovet hos socialarbetare på fältet har klinikplanerare Gun Andersson samlat in intresseanmälningar i form av ett frågeformulär med frågor om bl.a. hurdan fortbildning socialarbetarna önskar, hurdana utvecklingsbehov och –intressen de har och i vilken form de önskar delta i klinikverksamheten. De 100 första intresseanmälningarna har sammanställts för att ge en första överblick av kunskapsbehovet. Alla personer som ingår i sammanställningen har inte fyllt i frågeformuläret. En del har endast skickat in vissa uppgifter, såsom kontaktuppgifter, utbildning, kompetensområde m.m. En låg svarsprocent i en fråga säger därför inte nödvändigtvis hela sanningen om intresset, bara att intresset är åtminstone så stort som procenten utvisar. Frågeformulären sändes ut till alla svenskspråkiga medlemmar i socialarbetarnas fackförbund men också muntlig påverkan och ”djungeltelefonen” har inverkat på vem som sânt in sin intresseanmälan. Sammanställningen kan därför inte anses vara statistiskt representativ men ger ändå en viss uppfattning om intresset för klinikers verksamhet.

2 De intresseanmäldas bakgrundsuppgifter

2.1 Kön och kommun

Av de 100 första intresseanmälda socialarbetarna utgör 94 % kvinnor och 6 % män. De flesta respondenterna bor (36 %) och arbetar (41 %) i huvudstadsregionen, vilket är väntat med tanke på att kliniken är belägen i Helsingfors. De två andra stora grupperna finns i Österbotten (28 %) och Västra Nyland (18 %). Åland (6 %), Östra Nyland (4 %) och Åboland (3 %) är också representerade.

2.2 Yrkesutbildning

De flesta intresseanmälda socialarbetarna har fått sin utbildning vid Svenska social- och kommunalhögskolan (SSKH). Yrkesutbildningsnivån är till 79 % (f.d.) socionom- eller pol.kand. –examen medan 13 % har pol.mag. -utbildning. Tre har en annan socialarbetarutbildning, två en annan utbildning och tre studerar fortfarande vid SSKH.

2.3 Arbetsområde och tid i arbetslivet

De flesta intresseanmälda arbetar med socialbyråuppgifter, vilket framgår av nedanstående tabell. En överraskande stor andel arbetar inom den psykiatriska vården. Även skolkuratorerna och den övriga hälsovården utgör en viktig andel. Barnskydd och missbrukarfrågor är också vanliga arbetsområden och ingår ofta i socialbyråuppgifterna (som synes har några respondenter uppgett flera arbetsområden). Arbetsgivare är i 87 % av fallen en kommun (eller ett kommunalförbund). Staten svarar för 7 % och tredje sektorn för 6 %.

Tabell 1.

Nuvarande arbetsplats/arbetsuppgifter:

	<i>n</i>	<i>%</i>
Socialbyrå (utkomststöd m.m.)	28	28
Psykiatri	14	14
Skolkurator	11	11
Barnskydd	9	9
Hälsovård	9	9
Missbrukarvård	9	9
Handikappfrågor	7	7
Utvecklingsstörda	7	7
Familjerådgivning	5	5
Äldreomsorg	4	4
Rehabilitering	4	4
Yrkesvägledning/arbetslösa	4	4
Administration	4	4
Flyktingarbete	3	3
Vuxenundervisning	1	1
Övriga	2	2
Totalt	121	

N: 100

Många av de intresseanmälda har en relativt lång arbetserfarenhet. Medianen, liksom medeltalet, ligger vid 15 år. Den kortaste tiden är 1 år och den längsta 32 år.

3 Socialarbetares önskemål om formen för deltagande i klinikverksamheten

I frågeformuläret frågades om man är intresserad av att delta i något vetenskapligt café (mötesplats mellan forskning och fält) eller någon tematisk utvecklingscirkel.

48 % meddelade att de ville delta i vetenskapliga caféer antingen vid kliniken (81 %) eller som nätcafé (69 %). 68 % var intresserade av att delta i tematiska utvecklingscirkel.

En fråga gällde viljan att fungera som föreläsare, handledare, konsult eller praktiklärare. På den frågan hade 42 socialarbetare svarat. 27 av dem var villiga att fungera som handledare, 27 som praktiklärare, 24 som föreläsare och 24 som konsulter. Det finns alltså en stor potential personer som är villiga att bidra till arbetet för ett kompetenslyft.

4 Socialarbetares kunskapsbehov

I formuläret ingick tre frågor som lydde: *Vad skulle du helst fortbilda dig i just nu? Vilken metod skulle du önska utveckla eller förkovra dig i? Och: Vad skulle du vara intresserad av att utveckla i ditt arbete?* Svaren på dessa tre frågor har slagits ihop, eftersom de ofta gällde samma saker. De öppna frågorna har kodats enligt en lista med 168 punkter. Nedanstående tabell visar de viktigaste intresseområdena.

Tabell 2.

Intresseområden för fortbildning, metod & utveckling:

	<i>n</i>	<i>%</i>
Metoder i socialt arbete	36	42
Terapeutiska metoder	23	27
Akademisk fortbildning	18	21
Arbete med familjer	16	19
Barnskyddsarbete	13	15
Arbete med grupper	12	14
Ledarskap	11	13
Samarbete	10	12
Utvärdering	9	10
Psykiatrirelaterade ämnen	8	9
Missbruksarbete	8	9
Arbete med barn och ungdom	8	9
Skolfrågor	6	7
Övrigt	46	51
Sammanlagt	224	

N: 86

Metoder i socialt arbete är det överlägset mest efterfrågade enskilda området. Också terapeutiska metoder efterfrågas. De enskilda metodkunskaper som socialarbetare tycks ha mest behov av är nätverksarbete och familjeterapi/ familjerådgivning (14 % var; N=86). Också övrigt familjecentrerat arbete och barnskyddsfrågor är populära (12 % var). Magister- eller doktorsexamen intresserar drygt en femtedel.

32 meddelade att de var intresserade av en praktiklärarutbildning, dvs. utbildning för att handleda studerande.

I tematiska utvecklingscirkel önskade de flesta diskutera barnskyddsfrågor (41 %; N=61) och metoder i socialt arbete (28 %). Även arbete med barn och ungdom (15 %) och familjer (13 %) samt missbruksfrågor (10 %) intresserade.

5 Socialarbetares forskningsintresse

En femtedel (20 %) av de intresseanmälda är med i något forsknings- eller utvecklingsprojekt.

Kliniken har fått en halv professorstjänst för klinikrelaterad forskning. Dessutom har två forskarsocialarbetare anställts, av vilka den ena kommer att forska i barnfrågor och den andra i rehabiliteringsfrågor.

40 socialarbetare har uppgett något område som de är intresserade att forska i. De mest populära forskningsområdena är metoder i socialt arbete, barnskyddsfrågor, arbete med familjer, barn och ungdom samt missbruksfrågor (se nedanstående tabell). De specifika forskningsintressena är mycket varierande. Ett av de mer kuriösa är kanske "djurens betydelse och funktion i familjer med social problematik - barnens synvinkel".

Tabell 3.

Forskningsintressen:

	<i>n</i>	%
Metoder i socialt arbete	7	18
Barnskyddsfrågor	5	13
Arbete med familjer	4	10
Arbete med barn och ungdom	4	10
Missbruksfrågor	4	10
Psykiatrirelaterade frågor	3	8
Arbetslivsfrågor	3	8
Socialpolitiska frågor	3	8
Övrigt	20	56
Totalt	53	133

N: 40

6 Sammanfattning

Sammanställningen av 100 intresseanmälningar visar på att det finns ett stort intresse för fortbildning och utvecklingsarbete bland svenskspråkiga socialarbetare och många är intresserade av forskning och akademisk fortbildning. De områden där kunskapsbehovet upplevs som störst är socialarbetets metoder och arbetet med familjer och barn. Beredskapen bland socialarbetarna att själva bidra till kunskapsproduktionen vid kompetenscentret och kliniken verkar vara relativt stort. Arbetet är alltså inne i en spännande fas.

KÄLLA

Eini Pihlajamäki, Mirjam Kalland & Gun Andersson (2002) Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området. Verksamhetsplan 2002. Rapport över en planeringsprocess åren 2000-2001. FISS. SSKH Notat 1/2002.